

EEN VIJFTIENDE EEUWS GETUIGENIS OVER DE
STICHTERS VAN HET KLOOSTER TE WEERT,
PATER BRUGMAN EN DE GRAAF VAN HORNE

DOOR P. DR AURELIUS POMPEN O.F.M.

Als deel 49 van de *Publikationen der Gesellschaft für Rheinische Geschichtskunde* heeft de voortreffelijke Directeur van het Staatsarchiv te Düsseldorf, Dr F. W. Oediger, laten verschijnen: *Schriften des Arnold Heymerich*.

Heymerich was in de 15de eeuw deken van het kapittel van Xanten, en zijn talrijke, min of meer historische geschriften hebben bijzondere waarde ook voor de geschiedenis van enkele plaatsen en personen in het Nederland van tegenwoordig. Vooral omdat verhalende geschiedbronnen uit die tijd in onze streken tamelijk schaars zijn.

Arnold Heymerich was de zoon van een aanzienlijke Kleefse familie; het jaar van zijn geboorte heeft men niet nader vast kunnen stellen, dan dat hij geboren moet zijn vóór 1425. Hij bezocht de Fratersscholen in Deventer, Zwolle, Zutphen en misschien ook Harderwijk; en studeerde enige tijd aan de Universiteit van Keulen, en vertrok vandaar naar Basel en Rome. In Rome kreeg hij het ambt van Abbreviator litterarum apostolicarum in 1456. Drie jaar later was hij Dekan van het kapittel in Xanten, en onderhield sindsdien geregeld persoonlijke relaties met de Hertog van Kleef. Toen zijn werkzaamheid op diplomatiek en politiek en ook kerkelijk gebied minder gewaardeerd begon te worden, omstreeks 1476, zette hij zich aan het schrijven. Hij schreef gemakkelijk en vlot, en ging er mee door tot kort voor zijn dood op 30 Augustus 1491.

Zijn voornaamste geschiedwerk is een levensbeschrijving van Bisschop David van Bourgondië, een zeer persoonlijk verhaal, levendig en aanschouwelijk verteld. Als rechtgeaard Christelijk Humanist van de 15de eeuw schrijft hij uitsluitend in het Latijn, en stalt hij graag zijn rijke woordenschat uit en zijn veel-omvattende kennis, en tracht dit daarbij te doen naar de regels van de klassieke syntax en in quasi-klassiek rythme.

Het werk waaruit wij hier enige citaten willen geven is misschien wel zijn langste werk, en hij noemde het *Registrum Sophologicum*. Het is een verzameling van levenswaarheden en spreuken en exempels, zoals er in de Middeleeuwen vele geschreven zijn, maar waarin hij meer met klassieke citaten pronkt dan met aanhalingen uit de Heilige Vaders. Maar zijn ideaal blijft steeds Christelijk, zijn geloof middeleeuws. Bijzondere waarde voor de geschiedschrijver heeft zijn werk omdat het vol staat van persoonlijke herinneringen. Voor de geschiedenis vooral van Deventer levert het *Registrum Sophologicum* kostelijke bijdragen.

Wat onze Orde betreft moge ik hier terloops wijzen op de gezegden van Pater Iordanus Vitterwichius O.F.M. uit het klooster van Kampen, die hier met bewondering worden aangehaald (blz. 288, 292, 293, 295).

Voor al echter trekt onze aandacht wat hij verhaalt van de stichters van het klooster te Weert.

Uit niets blijkt dat hij Pater Brugman of de Graaf van Horne ooit persoonlijk ontmoet heeft. Integendeel; hij kent hun faam, maar meer niet.

Van Brugmannus heet het „quantumlibet vir sanctus” (blz. 216), en „hoc toto climate praedicandi facundia notissimus”. En dan haalt hij een wijs woord van hem aan: „Nonnullas philosophorum sententias puto sanius ad nostram intencionem quandoque interpretari quam illi quidem tradidere”; en voegt er bij dat „Johannes Brugmannus hoc asserere consueverat”.

Of dit „gebruikelijk” gezegde van Brugman ergens voorkomt in zijn gedrukte preken heb ik niet kunnen nagaan.

Heymerich vermeldt het feit dat Brugman wel eens gepreekt heeft in Kleef (blz. 222) en geeft een citaat dat echter zo vaag is dat het nietszeggend mag heten (blz. 298).

Uit de volgende opmerking blijkt echter dat sommige tijdgenoten vaak over Brugman op dezelfde manier spraken als tegenwoordig nog gebeurt over de beste missiepredikanten: „Perterruit plures Johannes Brugmannus ambonis sui auditores variis malorum generibus pro diversitate scelerum sempiternisque penis quam convertit” (blz. 191).

De Graaf van Horne stond naar het schijnt hoger aangeschreven

bij het hertogelijk hof van Kleef dan de boeteprediker. Was hij immers niet „stemmate Cliviae Ducum illustris”, zoals de Weertse bronnen trouwhartig van elkander overschreven? Maar Heymerich en zijn zegsmannen schijnen zich van geen familierelatie bewust. Zelfs zijn voornaam was in Kleef onbekend, en daar sprak men nog altijd van „Willem” zoals men twee eeuwen lang had gedaan.

Ziehier wat Heymerich van hem weet: „Wilhelmus Hornensis, vir rerum expertus et sagax, postquam derelictis omnibus Sancti Francisci observanciam fuisset ingressus, ab eius quapiam amatrice(!) interpellatus et quesitus cur alterum statum honoremque atque eciam se ipsam(!) dereliquisset: „In alto fastigio amoreque cum michi ipsi ruinam minari viderer”, inquit, „in hoc firmum solum descendere tucius duxi in quo preceps fieri nequirem” (ib. 291).

En verder: „Interrogatus Wilhelmus Hornensis, quamobrem tam bonum territorium nulla retenta stipe dimisisset: „Ut melius”, inquit, „bonum atque durabile attingere expedicius possim, hoc me ponderoso ac labili bono desarcinavi”. - Iterum quesitus idem Wilhelmus, cur ceteri itidem sapientes suam tam rarenter divicias demittere comperirentur: „Quia veras cognoscere divicias detrectant hiisce miserrimis pellecti”, ait”. (ib. 299).

Persoonlijker uitingen van een diepe overtuiging zijn ons van de Graaf van Horne in geen enkel geschrift overgeleverd.

Dat hij vóór zijn intrede in het klooster een amatrix zou gehad hebben staat ook nergens anders vermeld, maar onwaarschijnlijk klinkt het zeker niet. Jacobs gemalin was in 1461 gestorven, en had hem met zeven kleine kinderen achtergelaten. Eerst ongeveer negen jaren later voelde hij zich in staat in het klooster te treden.¹ De hofkringen van Kleef zullen omtrent zulke dingen wel behoorlijk ingelicht zijn.

¹ Zie *Jacob de Eerste Graaf van Horne*, door schrijver dezes vijftig jaar geleden uitgegeven in de *Publication de la Société historique de Limbourg*, vol. 40, blzz. 97, 141v., 190, 191.